

מסורת הש"ס

^(א) וזכים סב... (ג' [מוספי' פ"ג הי"ד], א) [ס' מעילה דף יא': [מוספתא מעילה פ"א ה"ח], ד) ע"י לקמן נג. רש"י ד"ה כשעה, (ה) [נמנות 1:5], ו) 1"ל ששקלום יעב"ך, (ז) [תענית כג.], ח) [וע"ע מוספות ע"י כג': ד"ה בקשו ומוספות גיטין סת. ד"ה איכא ומוספות זכאים נד': ד"ה אצנים ומוספות מולין יח. ד"ה וזמה],

תורה אור השלם

1. מה יזפו פ'עמיק בנצ'לים בת נדיב חמוקי ירכין כמו ח'לקים מעשה ידי אפון:

שיר השירים ז ב
2. בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ: בראשית א א
3. (א) אשיךה נא לידידי שירת דודי לכרמו ברגם והה לידידי בקרן בן שמן: (ב) ויעקוהו ויסקלוהו וישעוהו שרק ויבן מגדל בתוכו וגם יקב חצב בו וקו לעשות ענבים ויעש באשם: ישעיהו א א-ב
4. ונסכו רביעת הדין לכבש האחד בקדש: הדין נסך שכר לך: במדבר כח ז

לעזי רש"י

פושטיין (פושיץ). גומה.

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

שכל מוצה כו'. להכי אין כשר לעבודה שכל המוצה שאין לו קרן וככז ויסוד וריצוע פסול לעבודה הכי גרסינן. קרן אכן אמה על אמה ברום אמה לכל קרן ויסוד דהיינו אמה כניסה ראשונה וריצוע שאינו מרובע אם חסר אחד מכל אלו פסול. וטעמא אמר רב הונא בשמיטת

קדשים (וזכים סב.) כל מקום שנאמר המוצה לעכב דהכי משמע המוצה זהו המוצה העשוי כן והנך ככולהו כמיז המוצה על קרנות המוצה באלצנעך במלואים (שמות כט) ובכבש כמיז אל פני המוצה (ויקרא ו) והכבש הוא פניו של מוצה שהוא פתחו ועלייתו וזיסוד כמיז אל יסוד המוצה (סס ח) ובריצוע כמיז רצוע יהיה המוצה (שמות ח): **רבי יוסי זר יהודה אומר אף הסוכב.** מעכבו דקסבר כרכוז המוצה זהו הסוכב והרי נאמר זו המוצה ורבנן סבירא להו זהו הכיור והכי אמרינן בזכאים בפרק קדשי קדשים (סס): **סימין.** חלל שתחת המוצה כנגד מקום הנסכים: **חמוקי.** סמרי לשון חמק עזר (שיר ה) נסתר ונסכה ממני וכן עד מתי מתחמקין (ירמיה לא) מסמרי ממני שאת בזזה ליקרב אלי ירך המוצה (ויקרא ה): **מעשה ידי אומנותו של הקב"ה** גרסינן. ועליהם כרה דוד וכו' לא גרסינן ליה בתוספתא והכא נמי לא גרסינן ליה דמאן דאית ליה שכראן לית ליה שמששת ימי בראשית (נבראו'): **ליודי.** הקב"ה בשבילו אני משוררו ובמקומו אני

לקבול על זאת: **שירת דודי** **לכרמו.** על כרמו: **כרם** היה לידידי **בקרן בן שמן.** בארץ ישראל זוית השמינה מכל הארצות: **ויעוקהו.** בנה להם ערים בלירות מוקפות דלתים וצריח כטבעת דמתרגמינן עיקא (שמות כה): **ויסקלוהו.** כאדם המפנה אצנים מכרמו כלומר פינה האומות מפניהם שלא ישבו בארצם פן יחטיוא אותם: **ויעטוהו שורק.** נטעו גפנים משזבחות ולא זמורה אלא שרשין עלמן זה בית המקדש שהוא שורשן ועיקרן שמחצבם לפני המקום: **ויבן מגדל בסוכו זה מוצה.** העשוי כמגדל עוז: וגם **יקב חצב זו.** בלאתו מגדל. יקב הוא צור חפור וכן עד יקבי המלך (זכריה יד) בית שיחא דמלכא לשון שיח ומערה פושיין בלע"ז: **לול.** ארובה שהיא מלמעלה למטה: **בין כבש למוצה.** הכבש ארכו ל"ב ומשפע ועולה ט' אמות עד ששזה למוצה ולא היה ראשו מחובר למוצה אלא אזיר מעט מפסיק ביניהם כדאמר בזבחים (דף קד.) ועשית עולותיך הבשר והדם מה דם צוריקה אף בשר צוריקה הא למדת אזיר יש בין כבש למוצה ואותו אזיר קרוי בין כבש למוצה ולול היה בלאתו אזיר במערבו של כבש בשמונה אמות מערבית של כבש שהכבש רחבו ט"ז אמה ממורח למערב ואותו חלל שהנסכים יורדין לתוכו שהן נעשין בדרומית מערבית של מוצה ומוקף ארבע מחילות עד קרקעיתו וקרקעיתו של רצפת שייש ואין היין נבלע שם וכל נסכי יין של כל השנה יורדין שם. והאי תנא לית ליה שהי שיתין יורדין עד תהום והכי אמרינן לקמן (ע"ב) דלית ליה ופליג אדרבנן: **פרחי כהונה.** ילדים כהנים: **יין קרוש.** שנעפש ונקרש: **ושורפין אוסו בקדושה.** במקום קדוש בעזרה ומתוך השיתין מוציאין אותו שלא יתמלאו השיתין מן הנסכין שכל קרבנות הלבוז והיחיד טעונין נסכים חוץ מחטאת ואססי) ושורפין אותם שאסורין בהנאה דקדש הוא: **שנאמר בקדש הסך.** הקיש שריפה לניסוכו: מה

אסור כדתניא במכילתא בסוף פרשת וישמע יתרו לא תבנה אתהן גזית זו אין אתה בזונה גזית אכל אתה בזונה גזית בהיכל ובקודש הקדשים ומה אני מקיים ומקצות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו בבית אינו נשמע אלמא במוצה אפילו בחוץ אינו נשמע וכן יסד רבינו אליהו הזקן בזהררת אמת יהגה חיכי אצני מוצה תוך וצר כן נגזוז ועצר והיינו יכולין לחלק בין קודם שהוקדשו אצנים למוצה דעודן חולין לאחר שהוקדשו אכל אין לריך דמשמע בפ' איזהו מקומן (וזכים נד.) וס' שבזו אותו באצנים החלוקות כגון חלוקי אצנים מן הנחל שבחול הים ובחול הים נבראו חלקות מששת ימי בראשית ומיהו קשה דגבי בית המקדש כמיז אכן שלמה מסע נבנה ואמר ר' יהודה דהוה שמיר לבזהמ"ק): **אל תיקרי בראשית אל"א ברא שית.** האי תנא ור' יוחנן סברי מששת ימי בראשית נבראו אכל איך תנא דדריש וגם יקב חצב לית ליה דמההוא קרא דריש מוצה ושיתין למוצה בידי אדם הוה ובמילתיה גרסינן ועליו כרה דוד ומיהו קשה דר' יוחנן דאר' יוחנן דהכא סבר מששת ימי בראשית נבראו דדריש מעשה ידי אמן מעשה אומנותו של מקום ולקמן בפרק החליל (נג.) א"ר יוחנן בשעה שברה דוד שיתין קפא תהומא ושמה אמוראי יניחו ואליבא דר' יוחנן: **וימעוהו שורק** זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מוצה וגם יקב חצב בו אל"ו השיתין. כך כתוב בכל הספרים וזה גרסת הקונט' אכל בתוספתא גרים ויבן מגדל בתוכו זה היכל וגם יקב חצב זו זה מוצה וקרי למוצה יקב לפי שמנסכין עליו את היין שמוציאין מן היקבים ומריבזיא דגם דרשין שיתין:

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

ממ.

שבכל מוצה שאין לו קרן. וזה שקרנו נפגמה הוה ליה קרן כמאן דליתיה ולכן נפסל לעבודה דאין לו קרן דפגימה פוסלת באצני מוצה כדי שתחגור זה לפורן כדאמר פ"ק דחולין (דף יח. יט.) וטעמא פירש שם בקונט' משום דכתיב אצנים שלמות תבנה

[ובסידרא] פליגי זה תנאי התם ר"ש בן יוחי אומר טפח ר' אליעזר בן יעקב אומר כזית וי"ל דהטעם משום דלא חשיב ריצוע למר זהאי שיעורא ולמר זהאי שיעורא וריצוע מעכב דקדמני הכא ומיהו במוצה ניחא דכתיב רצוע יהיה המוצה אכל קרן מנלן דסיד היה צקן דלע"פ שפירש כאן בקונט' קרן אכן מרובע אמה על אמה ברום אמה לא יתכן דע"י מלנן נעשה כדא"י בפ' איזהו מקומן (וזכים נד.) ושמה רצוע דקדן לפינן ממוצה וא"ת ואצני מוצה מאי איריא משום דנפגמה חיפוק ליה משום דחסרה האצן ואפילו לא נפגמה לא קרינן בזה שלמות כדמוכח פ' איזהו מקומן (סע) גבי מזרחית דרומית שלא היה לו יסוד דפריך היכי עבדי לה אי דגיז לה אצנים שלמות אמר רחמנא וי"ל דהכי קאמר ליה התם אי גיז לשבר האצן אי אפשר [לשבר] בלא פגימה ואין כאן שלמות ואם צא לפחות ולהחליק בסכין בלא פגימה איכא איסורא דלא תניף עליהן ברזל וכן משמע במסכת ע"ז פ' ר' ישמעאל (דף נג.) גבי אצני מוצה^(א) שקלאום וגזום בית חשמונאי דקאמר היכי נעביד

ניתבריניהו אצנים שלמות אמר רחמנא נסריניהו פ' לעשות בלא פגימות לא תניף עליהם ברזל כמיז וא"ת וליעבדו על ידי שמיר דבבית שני הוה שמיר כדמוכח במסכת סוטה בפ' עגלה ערופה (דף מח.) דקאמר משמטו נביאים הראשונים בטלו אזורים ותומים משחרב בית המקדש בטל שמיר והיינו בית שני דאי בית ראשון לעירביניהו משחרב בית המקדש בטלו אזורים ותומים ושמיר דמשמטו נביאים הראשונים היה חורבן הבית כדתניא בגמ' משחרב בהמ"ק בטלו אזורים ותומים והיינו בית ראשון דחמשה דברים חסר בית שני מבית ראשון כדאיחא ביומא (דף כא:) אלא בטל השמיר היינו לאחר בית שני וכן הא דקאמר רשב"ג התם משחרב בהמ"ק ניטל טעם הפירות מסתמא לאחר חורבן בית שני קאמר שחרב בימיו מדע דלשכתן בבית שני שהיו פירות מתברכין בימיו שמעון בן שטח^(ב) שנעשין חטין ככליות של שור הגדול ועוד יש להביא ראיה דהוה שמיר בבית שני מעובדא דדמא בן נמינה דפ"ק דקידושין (דף לא.) ודפ"ב דע"ז (דף נג.) וס' שבקשו ממנו חכמי ישראל אצנים לאפוד ואצני אפוד צעו שמיר כדקאמר ר' נחמיה פ' עגלה ערופה (סוטה מח:) כדכתיב במלואותם ואפי' ר' יהודה דפליג עליה ואמר שמיר שבו בנה שלמה את בהמ"ק מודה נמי דלאצי אפוד צעו שמיר כדמוכח פ' מי שאלחו (גיטין סח.) וס' גבי צינן בהמ"ק שעשה שלמה דקאמרינן היכי נעביד איכא שמיר דאיתיי משה לאצני אפוד וההיא על כרחך רבי יהודה היא דלר' נחמיה לא הוה שמיר לבית המקדש ועובדא דדמא בן נמינה בבית שני הוה דקאמרינן התם לשנה נולדה לו פרה אדומה בעדרו ושצב פרות היו הראשונה שעשה משה שניה שעשה עזרא כדתנן במסכת פרה (פ"ג מ"ה) וכיון שהיה שמיר בבית שני כדפרישית אמאי גזום בית חשמונאי וי"ל שמיר אין עושה אותן שלמות שלא תחגור זה לפורן וא"כ היאך בנו את המוצה דלא אפשר לומר שהיה מתקן מבחוץ ומכניסו מבפנים דאפילו כי האי גוונא במוצה

אני מקיים ומקצות והגרזן וכל כלי ברזל לא נשמע בבית בהבנותו בבית אינו נשמע אלמא במוצה אפילו בחוץ אינו נשמע וכן יסד רבינו אליהו הזקן בזהררת אמת יהגה חיכי אצני מוצה תוך וצר כן נגזוז ועצר והיינו יכולין לחלק בין קודם שהוקדשו אצנים למוצה דעודן חולין לאחר שהוקדשו אכל אין לריך דמשמע בפ' איזהו מקומן (וזכים נד.) וס' שבזו אותו באצנים החלוקות כגון חלוקי אצנים מן הנחל שבחול הים ובחול הים נבראו חלקות מששת ימי בראשית ומיהו קשה דגבי בית המקדש כמיז אכן שלמה מסע נבנה ואמר ר' יהודה דהוה שמיר לבזהמ"ק): **אל תיקרי בראשית אל"א ברא שית.** האי תנא ור' יוחנן סברי מששת ימי בראשית נבראו אכל איך תנא דדריש וגם יקב חצב לית ליה דמההוא קרא דריש מוצה ושיתין למוצה בידי אדם הוה ובמילתיה גרסינן ועליו כרה דוד ומיהו קשה דר' יוחנן דאר' יוחנן דהכא סבר מששת ימי בראשית נבראו דדריש מעשה ידי אמן מעשה אומנותו של מקום ולקמן בפרק החליל (נג.) א"ר יוחנן בשעה שברה דוד שיתין קפא תהומא ושמה אמוראי יניחו ואליבא דר' יוחנן: **וימעוהו שורק** זה בית המקדש ויבן מגדל בתוכו זה מוצה וגם יקב חצב בו אל"ו השיתין. כך כתוב בכל הספרים וזה גרסת הקונט' אכל בתוספתא גרים ויבן מגדל בתוכו זה היכל וגם יקב חצב זו זה מוצה וקרי למוצה יקב לפי שמנסכין עליו את את היין שמוציאין מן היקבים ומריבזיא דגם דרשין שיתין:

נסכים

עין משפט ונר מצוה

סב א מיי פ"ב מהל' בית הבחירה הל' ז סמג עשין קסג:

סד ב מיי' שם הלכה יא':

סה ג מיי' שם הלכה יב:

רבינו חננאל

תניא אמר ר' אליעזר בר' צדוק לול קטן היה בין כבש למוצה במערבו של כבש, פרחי כהונה אחת לשבעים שנה יורדין שם ומלקטין משם יין קרוש הורמה לעיגול דבילה ושורפין אותו בקודש. שני בקודש הסך,